

АДРЕСНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ

Котенко Н.В.

Сумський державний університет

Фінансування публічних послуг, надання яких не є природною монополією, наприклад, послуги з забезпечення населення якісною питною водою в умовах відсутності централізованої системи водопостачання, пропонується здійснюватися через систему не грошової, а товарної допомоги або ваучерів. Останні пропонується характеризувати як *визначені у грошовому еквіваленті письмові зобов'язання органів муніципального управління повністю або частково оплатити публічну послугу*.

Зазвичай ваучерні програми можуть носити всеохоплюючий (коли отримувачами ваучерів буде все місцеве населення) або ж адресний характер. Ми вважаємо, що ефективною ваучерна система фінансування буде лише тоді, коли надаватися послуги будуть на засадах адресності та вибірковості. Адже у іншому випадку допомогу краще надавати у формі грошових трансфертів, які не потребують додаткових витрат, пов'язаних з емісією і обслуговуванням ваучерів.

Головною проблемою практичного впровадження адресних ваучерів є визначення кола реципієнтів адресної допомоги.

Ми переконані, що найпростіший спосіб реалізації принципу адресності фінансування публічних послуг є перевірка рівня потреб підопічних у визначених видах послуг за допомогою конкретних критеріїв, таких як:

1. мінімально визначений рівень індивідуального доходу (домогосподарства);
2. наявність хронічних захворювань;
3. вид професійної діяльності;
4. місце постійного проживання:
  - віддаленість до рекреаційних зон та місць природного відпочинку;
  - близькість до промислових зон чи місць складування, переробки чи захоронення відходів за класами їх небезпеки;
  - доступ до централізованого водопостачання та водовідведення, тощо;
5. інші критерії.

Емісію ваучерів, як різновиду муніципальних цінних паперів, ми пропонуємо здійснювати органам місцевого самоврядування у особі керівників фінансових управлінь чи відділів. Проте у окремих випадках програми із застосуванням ваучерів на надання публічних послуг можуть бути не лише ініціативою місцевих органів влади, але й неприбуткових організацій чи роботодавців. З появою третьої сторони надання публічної послуги може здійснюватися на комплементарних засадах.

За традиційної схеми фінансування публічних послуг, коли органи місцевого самоврядування оплачують роботу конкретного суб'єкта господарювання, домогосподарства – отримувачі публічної послуги – не мають права вибору і змушені користуватися послугами лише одного з надавачів. Якщо ж кошти на публічні послуги передаються безпосередньо домогосподарствам без урахування принципу адресності фінансування, існує

велика ймовірність того, що, з одного боку, не всі особи, які дійсно цього потребують, зможуть скористатися такою можливістю; з іншого – частина отримувачів може використати надані кошти на цілі, що виходять за межі споживання публічних послуг: заощадження чи купівля інших товарів чи послуг.

З появою ваучерів домогосподарства обирають саме тих постачальників, які здатні якомога повніше задовольнити їх потреби. На нашу думку, найбільш привабливим варіантом є варіант фінансування публічних послуг із використанням ваучерів, що відбувається на комплементарних засадах, коли роботодавці мають можливість в обмін на преференції з боку органів місцевої влади скоротити трансфертні процедурні витрати, що виникають у процесі фінансування послуг.

Отже, ваучерне фінансування послуг має значну кількість переваг, серед яких ми виділяємо такі:

- прозорість фінансових потоків;
- простота та ефективність контрольних процедур;
- зростання економічної справедливості в суспільстві, що досягається за рахунок адресної підтримки малозабезпечених верств населення та осіб, що найбільше постраждали внаслідок погіршеної якості навколишнього природного середовища;
- зниження цін на публічні послуги та/або зростання їх якості через розширення можливостей вибору постачальників послуг, що сприяє їх здоровій конкурентній боротьбі за користувача;
- стимулювання подальшого притоку інвестицій через активацію попиту та пропозиції на публічні послуги;
- підвищення прозорості управлінських процедур на муніципальному рівні за умов об'єктивності та стабільності критеріїв системи відбору користувачів та сертифікації надавачів послуг;
- зростання ступеня задоволення платників податків територіальною системою розподілу суспільних коштів.

Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22–24 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 69-71.